

hraničí do našich knižnic a predložila ministerstvu školství návrh na nákup vhodných titulů. MŠK i presidium ČSAV byly rovněž upozorněny na nutnost zajistit přednostně co nejrozsáhlejší styk našich sociologů se zahraničními.

Komise projednala plány sociologického školení při různých institucích, zjistila, že mezi nimi existuje objektivně daná dělba práce a doporučila vzájemnou spolupráci při realizaci plánu školení. Kromě ročních kursů na Vysoké škole stranické nejrozsáhlejší školení chystá Sociologická společnost a Ústav marxismu-leninismu pro vysoké školy.

Komise navrhla kolegiu filosofie, aby bylo Státní komisí pro vědecké hodnosti doporučeno v nomenklatuře vědních oborů změnit dosavadní specializaci vědecký komunismus na specializaci sociologie. Přitom vycházela komise z toho, že vědecký komunismus je podstatnou součástí, jádrem marxistické sociologie. Změnou názvu specializace se však dává možnost, aby vedle prací vysoveně z oblasti vědeckého komunismu bylo možno obhajovat i práce ze speciálních sociologických disciplín, popřípadě z obecné sociologie, jejichž zařazení do vědeckého komunismu by mohlo být sporné.

Vědecké kolegium filosofie později navrhlo v tomto směru ještě radikálnější změnu, tj. zavedení zvláštní skupiny věd sociologických (vedle věd filosofických), rozdělení na obory obecné sociologie a speciálních sociologických disciplín.

Komise navrhla ministerstvu školství a kultury na zvláštním setkání s ministrem dr. Č. Císařem sérii opatření k organizovanému zavedení sociologických specializací na vysoké školy. Dosavadní průběh zavádění těchto specializací má až příliš spontánní ráz.

Tato opatření se již realizují stejně tak jako přípravy k většímu uplatnění sociologické problematiky ve výuce společenských věd na všech fakultách.

Komise vypracovala návrh na přednostní vydávání původní a zejména překladové sociologické literatury během nejbližších tří let. V tomto seznamu je řada titulů zahraniční sociologické literatury, přičemž se předpokládá, že je vydají různá nakladatelství. Navrhuje se rovněž vydání několika větších domácích sociologických publikací, především bibliografie sociologické literatury, dále dvoudílné práce *Úvod do marxistické sociologie*, sborníku o sociální struktuře, o sociologii průmyslu a o sociologii venkova, perspektivně práce na sociologickém slovníku. Seznam byl odevzdán presidiu ČSAV, jež na svém jednání o sociologii uložilo své ediční komisí zajistit přednostní vydávání sociologické literatury.

Clen komise dr. V. Srb na žádost komise zajistil na Ústřední komisí lidové kontroly a statistiky zásadní povolení přístupu sociologických pracovníků ke statistickým materiálům.

Vědecké kolegium filosofie i presidium ČSAV při dosavadních jednáních o sociologii vycházely návrhům našich sociologů ochotně vstříc. Rovněž tak je v zásadě podpořil ministr školství a kultury. Realizace mnoha

navržených opatření ovšem nezávisí jen na iniciativě sociologů a na souhlasu rozhodujících orgánů a vedoucích pracovníků. Záleží především na praktické denní práci různých úřadů a institucí. Komise pro sociologii a vědecký komunismus považuje za svou povinnost soustavně upozorňovat na aktuální potřeby rozvoje sociologie, na nutnost vytvářet pro něj příznivé objektivní i subjektivní podmínky.

Pavel Machonin

Problémy pracovních sil v zemědělství a úkoly sociologie vesnice

Pod tímto názvem uveřejnil Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky v Praze referáty členov Poradného sboru pro sociálně a kulturně otázky v poľnohospodárstve a lesníctve, prednesené na seminári v Jílovišti vo februári 1963.

Referáty odborníkov-sociológov, ekonómov, agronómov, demografov, štatistikov, technikov, kultúrnych pracovníkov, uverejnené v tejto práci, zameriavajú sa na riešenie najzávažnejšieho problému nášho poľnohospodárstva – problému zabezpečenia potrebného počtu pracovných síl. Mimoriadna pozornosť sa venuje otázkam súčasného stavu pracovných síl na jednotných roľníckych družstvách, páľčivým otázkam poľnohospodárskej mládeže, príčinám jej úteku z poľnohospodárstva, ako aj náboru mladých ľudí pre poľnohospodárstvo, populačným otázkam a problémom roľníckeho dorastu, súťaženiu v poľnohospodárstve, otázkam zlučovania jednotných roľníckych družstiev, sídelným otázkam dediny a životnej úrovne obyvateľstva a pod. Hodnotia sa dosahované výsledky a navrhujú sa spôsoby, ako riešiť tieto závažné problémy.

Druhým okruhom problémov, diskutovaných v referátoch, sú otázky dovršovania kultúrnej revolúcie na dedine, predovšetkým otázky zvyšovania odbornej kvalifikácie pracujúcich v poľnohospodárstve, otázky tvorivej iniciatívy a aktivity družstevných roľníkov, otázky technického rozvoja a zdokonaľovania výrobných metód a postupov v poľnohospodárstve.

Publikácia sa začína úvodným referátom dr. ing. J. Taubera „Předmět a úkoly sociologie vesnice po XII. sjezdu KSČ“. Okrem nastolenia vyššie spomenutej problematiky rieši tu autor niektoré teoretické a metodologické otázky sociologického výskumu dediny. Poukazuje na to, že akýkoľvek spoločenský jav nikde nevystupuje v izolovanom-ekonomickom, technickom alebo psychologickom poňatí, a preto ho ani nemožno poznať, ak sa k jeho štúdiu pristupuje z pozície jednej vedy. Pri skúmaní každého javu alebo problému dediny je nutná účasť viacerých zainteresovaných vedných disciplín. V spoločenskej praxi i v sociologickom výskume, píše dr. Tauber, hrá významnú úlohu spoločenský pokus, sociologický experiment, pretože „zavádění nevyzkoušených organizačních opatření, bez předchozího prověření, přináší často velké politické a materiální ztráty.“ (Str. 8.)

Na konci publikácie (str. 209–220) sú zhrnuté závery a návrhy na opatrenia, ktorých realizovaním sa má prispieť k vyriešeniu diskutovaných problémov. Práca je cenná tým, že sa v nej z pozícií viacerých vied a na základe preverených faktov riešia aktuálne otázky všestranného rozvoja nášho poľnohospodárstva.

M. Katriak

Ustavení Československé demografické společnosti

Dne 22. dubna 1964 byla ustavena při ČSAV jako společenskovední organizace Československá demografická společnost. Byla přičleněna ke kolegiu geologie-geografie. Prvním předsedou byl zvolen dr. František Fajfr, dřívější předseda Státního úřadu statistického a Státní populační komise. Sídlo Společnosti je v Praze 1, Politických vězňů 7.

Společnost bude vyvíjet vědeckou a popularizační činnost. Pořádá pravidelně měsíčné diskusní večery a kromě toho tzv. klubovní středy jako volnou tribunu. Pracovat bude v sekcích (metodologie, populační politika, historická demografie atd.). V roce 1965 uskuteční demografické symposium s mezinárodní účastí s programem „Reprodukce obyvatelstva a reprodukce pracovní síly.“

Pracovní program obsahuje úzkou spolupráci s Čs. sociologickou společností. Obě společnosti mají ve svých výborech zástupce

na základě reciprocity. Demografická společnost vydává pro své členy čtvrtletně cyklostylované Zprávy Československé demografické společnosti.

V. S.

Výzkum rodiny ve Francii

Francouzské středisko pro sociologická bádání (Centre d'Etudes sociologiques) uskutečnilo od března 1963 do července 1964 výzkum 600 městských rodin. Výzkum byl zaměřen na ženy, jimž bylo položeno 180 otázek. Interview trvalo 60 minut.

Byly zjišťovány: a) povolání, vzdělání, příjem, náboženská příslušnost, původ (městvenkov), b) rodinný rozpočet, rozdělení úkolů v rodině, c) autorita v rodině, konečné rozhodování, d) souhlas či nesouhlas s jednáním jednotlivých členů rodiny (výběr přátel, výchova dětí, užívání volného času), e) plánování rodiny a domácnosti (ekonomika domácnosti, otázky reprodukce, počet dětí), f) pouta rodiny (vztahy širší a užší rodiny).

Jde o prvou anketu tohoto druhu ve Francii. Hlavním úkolem je zjistit fungování rodinné skupiny v různých socio-profesionálních podmínkách. Za druhé má být umožněna srovnatelnost s výsledky podobných šetření v zahraničí (1959 v USA, 1962 v Japonsku, 1962 v Belgii). Za třetí má být ověřena metodika průzkumu. V současné době je materiál statisticky zpracováván.

V. S.